

VOORBLAD

Voorstel aan de Raad

Registratienummer: z-12894/raadsvoorstel-intern\94992\3
Datum collegebesluit: dinsdag 16 oktober 2018
Datum commissievergadering: maandag 3 december 2018
Datum raadsvergadering: dinsdag 18 december 2018

Soort Voorstel: Adviesnota
Onderwerp: Programmavisie invoering Omgevingswet
Portefeuillehouder: Wethouder Kees Wassenaar
Programma: 8 Wonen en bouwen

Kernboodschap: De raad heeft een uitvoerig traject doorlopen om te komen tot een *Programmavisie invoering Omgevingswet*. Hoofddoelstelling is dat duidelijk wordt welke ambities en richtinggevende uitspraken de raad van Wassenaar heeft voor de invoering van de Omgevingswet en welke opdracht aan het college wordt meegegeven. Nadat de raad de programmavisie heeft vastgesteld, wordt deze gebruikt voor de verder implementatie van de Omgevingswet en het verder ontwikkelen van de kerninstrumenten van deze wet waaronder de integrale gemeentelijke omgevingsvisie en omgevingsplan.

Bijlagen: Ja
1. *Programmavisie invoering Omgevingswet*

Stukken ter inzage: Nee
Beslispunten:

1. De *Programmavisie invoering Omgevingswet* vast te stellen;
2. Het college te verzoeken om in 2019 en 2020 uitvoering te geven aan de in de *Programmavisie invoering Omgevingswet* geformuleerde opdrachten.
3. Te onttrekken aan de bestemmingsreserve Omgevingswet € 200.000 en deze te doteren aan de voorziening invoering Omgevingswet.
4. De programmabegroting 2019 te wijzigen conform de bij dit besluit behorende begrotingswijziging
5. Een raadswerkgroep in te stellen om samen met het college de uitvoering van deze *Programmavisie invoering Omgevingswet* ter hand te nemen en periodiek de voortgang aan de raad te rapporteren.

Relatie met:

- ☐ Agendapunt:
- ☐ Toezegging:
- ☐ Amendement/motie:
- ☐ Schriftelijke vragen:

Adviesnota aan de Raad

Onderwerp

Programmavisie invoering Omgevingswet

Samenvatting

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De wet bundelt 26 bestaande wetten voor onder meer bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Hiermee wil het Rijk:

- de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;
- duurzame projecten (zoals windmolenparken) stimuleren;
- gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen.

Verder biedt de wet meer ruimte voor particuliere ideeën. Dit komt doordat er meer algemene regels gelden, in plaats van gedetailleerde vergunningen.

Door de komst van de Omgevingswet verandert er veel en daarom moet ook onze gemeente aan de slag met de invoering van de Omgevingswet. Gemeenten hebben de vrijheid om het invoeringstraject op een eigen manier op te pakken. Binnen Wassenaar is ervoor gekozen om als eerste de raad te vragen om de speelruimte te bepalen waarbinnen de invoering van de Omgevingswet moet plaatsvinden. Hiervoor zijn we in 2017 gestart met het project bestuurlijke ambities (het projectplan is door het college op 26 september 2017 vastgesteld).

In 2017 zijn hiervoor drie bijeenkomsten met raads- en commissieleden georganiseerd. Deze bijeenkomsten gaven meer informatie over wat de wet inhoudt en welke keuzes gemeenten hebben om de invoering gestalte te geven. Aan de hand van de gesprekken tijdens deze bijeenkomsten onder leiding van adviesbureau Tonnaer heeft de raad voor de verkiezingen een *concept-Programmavisie invoering Omgevingswet* ontvangen.

Na de verkiezingen in maart 2018 zijn drie bijeenkomsten georganiseerd om u als huidige raad mee te nemen in het eerder gelopen proces en om op basis van de concept-programmavisie waar nodig nuances aan te brengen. In de bijeenkomst van 26 juni 2018 heeft u een aantal aanscherpingen/aanpassingen aan het adviesbureau meegegeven. Tevens heeft het adviesbureau waar nodig verwezen naar het huidige coalitieakkoord. Dit heeft geleid tot de *Programmavisie invoering Omgevingswet* zoals bij dit voorstel is toegevoegd.

In de programmavisie zijn uw ambities opgenomen en de opdrachten die u aan het college geeft om uitvoering te geven aan het invoeringstraject. De programmavisie is onderdeel van een totaal invoeringstraject dat in 2017 is gestart en in ieder geval doorloopt tot 2021. Voor enkele onderdelen, waaronder de automatisering en de digitalisering, wordt zelfs een langere invoeringstijd voorzien. De afronding van het totale invoeringstraject is door het Rijk in 2029 voorzien. De invoering van de Omgevingswet zelf maakt op dit moment onderdeel uit van Programma 8 Wonen en Bouwen van de gemeentebegroting. Maar kent ook raakvlakken met de andere programma's binnen de begroting, zoals gezondheid, participatie. Immers: de Omgevingswet gaat over het brede fysieke domein en beperkt zich niet tot enkel Bouwen en Wonen.

Na vaststelling van deze visie is het aan het college om een *programmaplan invoering Omgevingswet 2019-2020* (uitvoeringsplan) op te stellen en vast te stellen, waarbij uw ambities en opdrachten leidend zijn. Zodra het programma is vastgesteld, wordt dit naar u toegestuurd.

De vaststelling van deze programmavisie met benoemde ambities en opdrachten hebben nog geen directe concrete gevolgen voor de samenleving.

Beoogd effect

Met de programmavisie krijgt het college ambities/kaders en opdrachten mee om uitvoering te geven aan het invoeringstraject Omgevingswet.

Argumenten

1.1 In verschillende bijeenkomsten bent u als raad gevraagd om te komen tot het uitspreken van ambities.

De volgende kernvragen zijn de basis van deze bijeenkomsten geweest:

- op welke wijze willen wij de Omgevingswet invoeren;
- op welke wijze en in hoeverre willen wij de doelstellingen en "de geest" van de Omgevingswet omarmen en toepassen bij de invoering van de wet?

Dit traject past binnen de werkwijze van onze gemeente.

1.2 Hiermee geeft u als raad vanuit uw kaderstellende rol duidelijke kaders, ambitie en opdracht mee voor de invoering van de Omgevingswet.

In de programmavisie invoering Omgevingswet staan ambities en opdrachten waarmee het college aan de slag kan gaan met de invoering van de Omgevingswet binnen de gemeente.

1.3 Rijk en provincie zijn al gestart met de invoering binnen hun organisaties en gemeenten moeten daar tijdig op aan kunnen sluiten om zo ook de belangen van hun inwoners in deze processen in te kunnen brengen.

1.4 Ketenpartners (waterschappen, verbonden partijen waaronder omgevingsdienst Haaglanden, veiligheidsregio Haaglanden en GGD Haaglanden) zijn ook gestart met de invoering.

Om tijdig mee te kunnen denken en praten over wat belangrijk is in de samenwerking tussen de gemeente Wassenaar en haar ketenpartners is een duidelijk kader op hoofdlijnen vanuit de gemeenteraad met betrekking tot de invoering van de Omgevingswet van belang. Deze programmavisie is daarin een eerste stap

1.5 Voor dit omvangrijke en complexe proces is voldoende tijd nodig.

Er moet met veel participanten overleg worden gevoerd en de periode moet gebruikt worden om te leren, ervaren, de benodigde veranderingen te verankeren in structuren en uiteindelijk te verankeren op de werkvloer. Alleen op die manier komen we er met z'n allen achter wat nodig is om in de geest van de Omgevingswet te werken.

1.6 De raad heeft in 2017 bij het vaststellen van de begroting 2018 (incl. meerjarenperspectief) een voorziening van € 350.000 en een bestemmingsreserve van € 672.000 ingesteld voor de invoering van de Omgevingswet.

Op basis van de kennis in 2017 over de Omgevingswet en het VNG kostenmodel invoering Omgevingswet (2017) is tot het bedrag gekomen.

2.1 de opdrachten geven duidelijk aan waar het college voor aan de lat staat met betrekking tot het invoeringstraject Omgevingswet.

De opdrachten vloeien voort uit de door u verwoorde ambities.

2.2 De in de programmavisie geformuleerde opdrachten aan het college geven de raad de mogelijkheid de voortgang te monitoren.

3.1 Daarmee kan aan de hand van de gestelde ambities en opdrachten uitvoering worden gegeven aan de voorbereidingen.

Het budget is nodig voor onder andere het voeren van een participatietraject bij het opstellen van een Omgevingsvisie, het onderzoeken welke verordeningen er op dit moment zijn en op welke wijze de deregulering plaats kan vinden en te experimenteren met de veranderingen die de Omgevingswet beoogd.

4.1 Deze dotatie kon bij het opstellen van de begroting 2019 nog niet meegenomen worden, daarom is deze begrotingswijziging nodig.

5.1 Op deze manier wordt invulling gegeven aan de kaderstellende en controlerende rol van de raad met betrekking tot de invoering van de Omgevingswet.

Kanttekeningen

1.1 Bij de voorbereiding van dit document was een groot aantal raadsleden betrokken, maar niet alle fracties zijn bij alle bijeenkomsten aanwezig geweest.

Het nu voorliggende concept dient uiteindelijk een door de raad gedragen document te worden. Daarvoor is het noodzakelijk dat het politieke debat nog plaats gaat vinden. Uitgangspunt daarbij is dat niet alle detaildiscussies uit de eerder bijeenkomsten opnieuw gedaan moeten worden.

1.2 De programmavisie is min of meer een momentopname. Uitgaande van de huidige stand van zaken, de huidige kennis en uitgaande van de huidige wensen met betrekking tot de nieuwe wet is een aantal richtingen geformuleerd.

Het invoeringstraject is een dynamisch traject. Het ligt voor de hand om met enige regelmaat te beoordelen in hoeverre de aannames die hebben geleid tot de voorliggende keuzes nog steeds valide zijn. Hiervoor zal twee keer per jaar (één keer met de voorjaarsnota en één keer met de najaarsnota) een voortgangsrapportage worden opgesteld waarin aandacht is voor de nieuwste ontwikkelingen en in hoeverre de eerder gemaakte keuzes vanwege de dynamiek aanpassingen vergen. Daarnaast is in deze voortgangsrapportage aandacht voor het financiële deel binnen het traject.

1.3 In het Coalitieakkoord is een aantal taakstellingen opgenomen onder meer voor het Fysieke Domein die consequenties (kunnen) hebben voor het implementatietraject van de Omgevingswet.

- a) Efficiency en minder bureaucratie hoofdzakelijk binnen het fysieke domein: Eén van de doelen van de Omgevingswet is om langs de lijnen van kortere procedures, integrale beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering en door het verminderen van de regeldruk per saldo kosten bespaard gaan worden. Die voordelen liggen realistisch gesproken pas na 2020 voor de hand als de Omgevingswet inwerking is getreden én het instrumentarium (visie, omgevingsplan etc.) volledig toegesneden is op die nieuwe wet. Tegelijkertijd wordt in het Coalitieakkoord én de Programmavisie ingezet op meer burgerparticipatie, meer begeleiding van initiatieven en meer communicatie. Dit vraagt de nodige bestuurlijke aandacht kijkend naar de taakstelling.
- b) Kostendekkende leges: Er is een taakstelling opgenomen om te zorgen voor extra dekking uit alle leges. Opgemerkt moet worden dat door een toename van "vergunningvrij bouwen" er minder omgevingsvergunningen aangevraagd zullen gaan worden. Aangenomen moet worden dat de kans op meer leges uit omgevingsvergunningen klein is. Daarnaast geldt dat er meer vooroverleg c.q. voorlichting zal plaatsvinden voorafgaand aan vergunningaanvragen. Die extra kosten kunnen naar alle waarschijnlijkheid niet in de legesheffing worden meegenomen.

U wordt als raad intensief bij het invoeringstraject betrokken, waarbij gedurende het traject u op verschillende momenten keuzes voorgelegd zult krijgen om afwegingen te maken over de manier waarop u met de financiële consequenties om wilt gaan. Hiervoor wordt ook twee maal per jaar (bij voor en najaarsnota) een voortgangsrapportage gemaakt waarin de nieuwste ontwikkelingen worden meegenomen.

Burgerparticipatie

De programmavisie is geen extern werken (of bindend) stuk, maar bedoeld om intern richting te geven aan de verdere invoering van de Omgevingswet. Dat betekent dat binnen dit project nog geen sprake is geweest van het betrekken van burgers en andere belanghebbenden.

In het vervolg van het invoeringstraject en bij het verder uitwerken van het instrumentarium is burgerparticipatie één van de uitgangspunten van de Omgevingswet en uw ambities. Voor de

volledigheid: burgerparticipatie is in het Coalitieakkoord 2018-2022 Wassenaar: Zelfstandig en Verantwoordelijk is burgerparticipatie (samen met communicatie) ook een belangrijk onderdeel.

Communicatie

Over het voorliggende voorstel is intern gecommuniceerd. Er was nog geen noodzaak nu al een extern communicatietraject op te zetten. Bij de volgende stappen van de invoering van de nieuwe wet zal dit wel uitgebreid gebeuren mede ter ondersteuning van de participatie.

Financiën

In de begroting 2018 is een bedrag voor incidentele invoeringskosten en de structurele uitvoeringskosten opgenomen. Dit bedrag is op basis van het VNG kostenmodel invoering Omgevingswet (2017) bepaald. Het betreft de volgende kosten:

Voor de invoeringskosten (incidentele kosten 2018-2020) is een voorziening gevormd (voor 2018) van € 350.000 en een bestemmingsreserve (voor 2019-2020) van € 672.000.

Vanuit de voorziening is voor de uitvoering van het programmaplan 2018 (dit plan heeft u op 20 maart 2018 ontvangen) een bedrag van € 185.131 geormerkt.

Dat betekent dat een bedrag van € 164.869 beschikbaar blijft. Gevraagd wordt om dit bedrag voor het begrotingsjaar 2019 aan te vullen door € 200.000 aan de bestemmingsreserve invoering Omgevingswet te onttrekken en deze te doteren aan de voorziening invoering Omgevingswet. Aan de hand van de door u gestelde ambities en opdrachten en de in de voorziening beschikbaar gesteld budget wordt een programmaplan 2019 (uitvoeringsplan) opgesteld.

Voor de structurele kosten Omgevingswet is vanaf 2021 een bedrag opgenomen in de begroting van jaarlijks € 129.000.

Bij de eerste uitwerking van dit model medio 2017 is al aangegeven, dat een gedegen inzicht in alle financiële consequenties op dat moment niet te geven was. Nu, een jaar later, blijft dat nog steeds de belangrijkste boodschap. Er zijn nog steeds onzekerheden waarvan de belangrijkste betrekking hebben op de digitalisering en de automatisering. De uitkomsten van de programmavisie zijn getoetst aan het (verbeterde) VNG kostenmodel Omgevingswet (2018). De in de programmavisie opgenomen ambities vormen onvoldoende aanleiding om het totaalbedrag van € 1.022.000 in de voorziening invoering Omgevingswet en in de bestemmingsreserve invoering Omgevingswet nu aan te passen.

Voor wat betreft de leges: Er is een taakstelling opgenomen in het coalitieakkoord om te zorgen voor extra dekking uit alle leges. Opgemerkt moet worden dat door een toename van "vergunningvrij bouwen" er minder omgevingsvergunningen aangevraagd zullen gaan worden. Aangenomen moet worden dat de kans op meer leges uit omgevingsvergunningen klein is. Daarnaast geldt dat er meer vooroverleg c.q. voorlichting zal plaatsvinden voorafgaand aan vergunningaanvragen. Die extra kosten kunnen naar alle waarschijnlijkheid niet in de legesheffing worden meegenomen. De eerste schatting is dat de opbrengsten van de leges met 10% zullen dalen vanaf 2021. Zodra hier meer duidelijkheid over is wordt dit verwerkt in de begroting.

Risico's

Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet moet op rijksniveau nog een aantal stappen gezet worden. Daarbij moet gedacht worden aan de Invoeringswet, het invoeringsbesluit en verschillende aanvullingswetten. De minister heeft de Tweede Kamer hierover geïnformeerd. Indien die stappen niet tijdig gezet worden dan kan dat gevolgen hebben voor de invoeringsdatum te weten 1 januari 2021.

Het grootste risico zit bij de verdere ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Ten eerste is hier een planningsrisico en ten tweede zit hier voor de gemeente een financieel risico. Beide risico kunnen op dit moment niet goed ingeschat worden.

Voor beide onderdelen geldt als beheersmaatregel om de landelijke ontwikkelingen op de voet te volgen, naar regionale dan wel landelijke bijeenkomsten te gaan om op de hoogte te blijven van de vorderingen en de stappen die gemeenten al kunnen zetten. Deze ontwikkelingen worden meegenomen in de voortgangsrapportages, waarbij indien nodig kan worden bijgestuurd.

Duurzaamheid

Binnen het beleid van de gemeente is duurzaamheid ondertussen een belangrijk en telkens terugkerend thema. De Omgevingswet kent uitgaande van duurzame ontwikkeling en gericht op onderlinge samenhang twee maatschappelijke doelen:

- *het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en*
- *het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies*

De duurzame maatschappelijke doelen uit de Omgevingswet passen perfect binnen en sluiten aan op het beleid van de gemeente.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

H.I.P. Oppatja,
gemeentesecretaris

J.F. Koen,
burgemeester